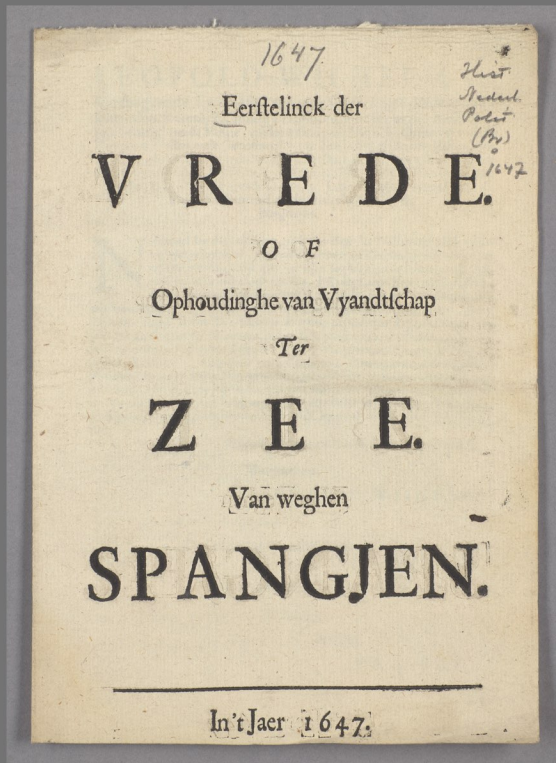

Eerstelinck der vrede, of ophoudinghe van ...

Tryck // / I25 B 14 c Br. 1647 Eersteling

Tillkomstår 1647.
Digitaliserad år 2019

1647

*Hist
Ned. d.
Polit
(Pr.)*

Eerstelinck der

V R E D E

1647

O F

Ophoudinghe van Vyandtschap

Ter

Z E E

Van weggen

SPANGJEN.

In't Jaer 1647.

Herfchick der

V R E D E

O B

Ophoudinghe van Vyandfchap

S E E

Van weghen

SPANNGIEN

In Jaer 1647

LEOPOLD WILHELM van
 Godes genade, Eertz-Hartogh van Oostenrijck, Hartogh van
 Borgondien, Stiermarck, Carnten, Carniole, ende Wiftenbergh; Administra-
 teur Generael van de Militie, van Ierufalem; der Duytsche Ordre van onse L.
 Vrouwe in Pruffen, ende Grootmeester van dien in Duytschlandt, Italiën, ende
 over Zee; Biffchop van Straelburgh, Halberstadt, Paffau, ende Olmits; oock
 Administrateur vande Vorftelijcke Abdijen van Herschfeldt, Murbarq, ende
 Lude; Graef van Tirol, ende Gorits, &c. Luytenant, Gouverneur ende
 Capiteyn Generael vande Nederlanden, ende
 Borgeigne.

N Ademael door de Goddelijcke goedertierenheyt het Tractaet van Vrede is soda-
 niglijck geaccordeert, dat na alle apparentie die Christenheyt is in termen van
 te sullen in korten verlost zijn van desen langduyrigen ende bloedigen Oorlogh,
 ende dat om de ophoudingh van dien, de Koningh, mijn Heer, also heeft ghear-
 beyt, gelijk noch tegenwoordigh S. M. begeert daer toe te contribueeren alles
 wat hem mogelijk is. Soo ist, dat wy daer toe willende coopereeren meer ende meer, so van
 wegen sijn Majest. als van Ons: Ende om des te beter te geraken tot die goede Intentie, heb-
 ben om reden Ons daer toe moveerende, geoordeelt bequaem te zijn, te verklaren, gelijk Wy
 verklaren wel expresselijck, door desen, dat Wy niet willen oeffenen, noch gedogen dat werde ge-
 oeffent, Voor eerst, eenige soorte van hostiliteyt tegen d' Inwoonderen vande Geunteerde
 Provincien. Ende oock hebben Wy verboden ende geinterdiceert, verbieden ende interdiceeren
 uytdruckelijck by desen, alle Admiralen, Capitains, ende andere Officieren ende Krijghs-
 volcker Zee, van wat conditie die souden mogen zijn, eenigerhande soorte van Vyantschap te doen,
 of eenigerhande schade of beletsel toe te voegen aen de Ingesetene vande Vereenighde Provin-
 tien.

Gedaen in 't Leger tot Armentiers, den 5 Junij, 1647.

Was getekent,

LEOPOLD WILHELM.

Leeger stont,

Ter Ordonnantie van sijn Hoogheyt; Get:
VEREYCKEN,

Ende bezegelt met het Zegel des Koninghs.

Noch leeger:

By Copye,

PH. le ROY.

Tot den
L E S E R.

En oudt waerachtigh woordt ist, *Dat de wercken de beste getuygenisse geven van de waerheyt.* Onlanghs hebben de Fransche Ministers wederom twee blauwe Boeckjens in 't Fransch uyt-gegeven, ende om haer aengenaem te maken, daer in *gespeelt de Gereformeerde Religie.*

Het ooghermerck is, om aen te raden, *dat men alle handelingh van Vrede behoort af te breken, of, op-ende-slepende te houden.*

De Cardinael *Mazarin* moet haer wel groote recompensen beloofd hebben; dat hy haer, oock met hazard van eer ende credijt by haer eygen Religions-gestoten te verliezen, doet aantrecken personen die tegen haer eygen conscientie zijn. Zijn sy so ontrouw ende valsch tegen die van haer Religie? wat fullen se tegen ons zijn? Voornamelijck is 't vreemdt vande Heer *Servient*: die sedert het Jaer 1620. als *Procureur Generael*, die vande Religie in Vranckrijck so bitterlijck vervolghet, te vyrr ende te swaerde verdaen heeft; ende nu sulcks met de mantel *à la Hugonotte* wil bedecken. So mocht dan de goede *D. Luther* wel segghen.

*Ach Godr! dat Heylige Woort dijn,
Moet veler Schatcken deekmantel zijn.*

Waer toe doch halen de Fransche over hoop alle oude ghepasseerde dingen van de Parijsche Bruylofts-moort, van andere Massacren, die door 't gheheel Calendier ('t welck gemeenlijck voor alle Fransche Psalmbuochen werdt ghedruckt) in plaets van de Roomsche Heylighe-dagen staen aengetekent, vande Fransche Furie tot Antwerpen, ende over geheel Neerland, van so veel duyfsenden, die in Vranckrijck om de Religie zijn ghehangen, gekopt, gheworcht, verbrant ende verdroncken? Waer toe oock werden opgehaelt de bloedige ende strenge Spaensche placcaten ende Executien in Neerlandt: daer van nochtans de Vereenighde Nederlanders overvloedigh haer revenge hebben ghehad? Daer ter contrarie die van de Religie in Vranckrijck gaen *als een Os voor den bijl*, fuchtende onder 't jock van haer weder-partydige Religie; ende niet als *precario ende beedswijse* vry zijn: genietende niet als by courtoyse ende by provisie eene *surseance*, vande Executie die haer overkomen moet; ende die sy niet ontgaen kunnen, soo haest als 't den Rooms-gefinden believen sal.

Waer toe, segh ick; die oude verdroncken Koeyen uyt de sloot gehaelt? nade-mael Vranckrijck selfs d'eerste geweest is, die dese Vereenighde Provintien heeft verfocht, ende ernstelijck vermaent om Vrede te maken.

Waer toe, segh ick? als dat de Heer *Servient* gaern ons sage in de selve Straet, daer in die van de Religie in Vranckrijck staen. 't Is hem leedt, dat wy alhier zijn, ende fullen komen in sodanigen Vryheyt; dat wy gheen *Fransche Furie*, gheen *Massacres*, gheen *Parijsche Bruyloft* te vresen hebben.

't Is belachelijck, dat hy ons de Spaensche Natie wil af-schilderen; als of men-der handel noch wandel behoorde mede te hebben: als of niet gheheel Vranckrijck door een *Spaens*, ende in *Spangien* gebooren Persoon, wiert geregeert; ende als of niet sijn Koningh selfs van een *Spaensche Moeder* gebooren was.

Als de Fransche willen de Moort van *Parijs* excuseeren; so seggen se, datter uyt een Spaensche raedt ende ingeven was geschiet (hoe wel *Tburanus*, *Villeroy* ende alle Historien contrarie seggen: wel hoe! zijn de Fransche self geck? ende willen noch onse School meesters zijn? Medecijn-meeftel helpt u self. Wy hopen 't also te maken, dat noch de Spaensche, noch de Fransche krankheyt op ons niet hebbe.

Ende dewijl nu alleen quaestie is van het *tegenwoordighe* (niet konnende noch moettende in consideratie komen *wat gepasseert is*, of anders sal men-der noyt uyt komen) wie ons Vriendt is, ende goet doet; so laetwe eene *Antbitheese* maken: want contrarie dingen tegens een ander ghefelt, doen de waerheydt te klaerder ten voorfschijn komen.

De Franschen willen ons dwingen om in Oorlogh te blijven: op een *wispeltuyrige wijze*; wantse self eerst ons tot de Vrede-handel hebben gepoort.

De Spaensche doen niet, als ghestadigh de Vrede pouffeeren, ende om sluytinge van dien aen te houden: Ia so seer, dat sy uyt eygener beweeginge *alle hostiliteyt ter Zee doen op-houden*. De Fransche hebben gheen medelijden met so veel arme Vissers, die, geduyrende als noch de Hostiliteyt, werden genomen, berooft, ende in armoede gestelt.

De Spaensche sonder enigh reciproque bedingh daer tegen te doen, laten de selve Hostiliteyt op-houden, ende d'arme lieden haer neeringh doen.

De Fransche benijden den Koopman, varende Lieden, ende passagiers de vrye vaert, passage, handel ende wandel ter Zee.

De Spaensche staen zulcks uyt goeder herten toe, ende stellen de Zee vry ende open.

De Fransche hebben *inestimable* diensten, weldaden ende conquesten van ons, ende door onze handen ontfangen, ende zijn noyt in 't alderminste van ons beschadicht of behindert geweest. Ende in plaets van zulcks met rust, vrede ende vriendschap te beloonen, soecken met dreygementen, ghewelt, snoode practijquen ende menies ons in een eeuwige onrust, Oorlogh ende bloedvergieten van buyten, ende in twist ende tweedracht van binnen te stellen ende te houden.

De Spaensche ter contrarie, zijn zo machtighe Landen ende Rijken door ons toe doen quyt geworden, hebben zo notable schaden ende ondienst van ons ontfangen: Ende des onaengesien, houden op van vyantschap tegen ons ter Zee, hoe wel wy niet op-houden tegen haer.

De Fransche zijn verre genoegh van ons, ende kunnen ons geen quaet doen, zoo langh Vlaenderen ende Brabant tusschen beyden is; nochtans dreygen zy ons quaet te doen.

De *Spaensche* aen ons liggende, ende konnende quaet doen, (blijckende aen d'arme Vissers, varende, ende passierende Lieden) willen nochtans niet. Alzoo dat men niet recht daer op zoude appliceeren dat dicum;

Quid sapientis opus? Cum possit, nolle nocere.
Quid stulti proprium? Non posse & velle nocere.

Onze eendrachtige wille, begeerte, ende verlangen, is, om uyt d'Oorlogh te komen; want daer toe leght de gheheele bezendinghe, last ende Instructie der Heeren Plenipotentiarijen, na veel jaren deliberatie; met eendrachtige stemmen van alle Provintien ende Leden van dien, zonder yemandts, oock d'allerminste contradictie.

Eendrachtelijk is geoordeelt, dat de Staet door den al-vernielende krijg zodanigh is gewont: dat hy den heylsamen *Olie van Rust ende Vrede* moet hebben *Spangien*; zoo veel in hem is, giet ende gunt ons dien *Olie*: Vranckrijck gaet niet alleen voor-by: maer zoekt ons alle middelen, om ons in den Oorloghs-wonden te doen blijven leggen; ende, waft mogelijk, in ons bloet te laten versnooren.

Oordeelt nu, wie de *Phariseus*, wie de *Samaritaen*, wie d'oprechte, wie de *geveynsde* Vriendt is.

Dit zoo heyligh, oprecht ende welghemeynt werck, wert echter noch geblaemert by eenigh Franck Gesinde.

Om zulcke lieden te wederleggen, is niet van noden, als d'arme Zee-varende lieden, haer Vrouwen, Kinderen, Vrienden ende Magen (die so dickwils met honderden de Heeren na-lopen om de verlossinghe ende verwisselinghe vande gevangens) aen haer te stieren: die soudense met haer *averrechtse zeegeeningen* wel haest anders onder-rechten.

Misgunt men den *Spangiaert* het lof van 't *goet te doen, ende het quade te laten* (het welck Godts Gebodt is) soo laetwe nochtans niet misgunnen aen d'arme Vissers, Zee-varende ende andere lieden, dat haer *goet* ende geen *quaet* geschiedt.

Sy werpen oock voor: *Timeo Danaos & donaferentes*: Dattet suspect is al wat van de Spaensche komt; al was 't noch so goet in sich self: dat dese Neutraliteyt op een loofen gront leyt, ende op bedrogh uyt-siende is.

Dese lieden hebben d'appatijt so bedorven, dat haer niet smakelijk is. Onlanghs, als de *Hospitaliteyt* ter Zee noch duerde, klaegde over deselve: dat de Spaensche onbeleefte waren, ende de *Moderata Consilia* (in 't stuck der Campaigne ende Kust-schepen) niet wisten t'erkennen: dat sy wel behoorden aen haer zijde oock van vyandschap ten minsten ter Zee t'abstineeren. Terwyle daer mede geen Landt en wierdt gheconquesteert, als alleen arme lieden daer mede verdruct. Doch so 't schijnt noch al te gelucke: aenghesien dat hunne klachten, als mede meniger vrome lieden *doleances* aen *Philippus le Roy* gedaen, daer door so hebben beweeght gehadt, dat Hy aen deselve toe-zeyde sijn beste te doen, om sulck onnoodigh onheyl te doen cessereren.

Welck waerschijnlijk is by hem soo te zijn gezeyt gheweest, aenghesien daer op gevolgt is, niet alleen de ruste voor de Visschers, maer oock voor alle de gene die uyt deze Provintien de Zee zullen willen bevaren.

Hoe't zy ofte niet, 't is zeker dat de Spaensche willigh zijn geweest omme zoo 't noodigh ware, de eerste te zijn, in de beginzel te geven aen d'effect der begonnen goede Intentien voor zoo veel als lijden mach de alliantie die wy met Vranckrijck hebben; zonder te turbeeren onze Vrientschap.

Ende

Ende als men hier by wil considereren dat Vranckrijck voor dezen dieghelijke *Cessatie* van *Hospitaliteyt* by mutueel concert aen de Spaensche heeft gepresenteert in de *Middel-lantsche Zee*; zo behoort men immers te min vreemt te vinden, de gene die *Spangien* nu uyt sijn eyghen zelve zonder concert aen ons is toebiedende.

Daer tegen nochtans stelde sich terstont de Heer *Servient* by monde ende by gheschrieffte; ende ghelijck als verbiedende aen dezen Staet te doen in *deze Zee*, 't gunt Vranckrijck *ultra* hadde aen *Spangien* gepresenteert in de *Middel-lantsche Zee*: ('t sijne nochtans met bondt-breuck, als men 't zoo heeten zoude willen, ten respecte van 't concert: ende 't onze ter contrarie zonder oorzake van offensie, als sonder voorgaende *Tractaet, vel sine pacto reciproco.*)

Ende hoewel nu daer op de Spaensche met groot fundament ende reden hadden mogen acquiesceren ende justificeren de continuatie van vyandschap ter Zee: zo heeft *Phil. le Roy* echter, als voorseyt is, zulcks te wege gebracht. Op vertrouwen nochtans dat wy aen de gene die ons wel willen, niet zullen qualijk willen.

Wat bedroch kan hier onder schuylen? ja, wat apparentie van bedroch isser? Want de *Spaensche* in alles ghenoeghzaem niet anders te kennen geven, als door alle middelen van vrientschap ons te betuygen metter daedt 't gene zy by monde, ende by geschrieffte tot hier toe hebben te kennen gheven, wel wete dat wy met bedroch of andersins, geuriteert zijnde, weder met Vranckrijck aenspannende, haer te lande uyt fouden jagen.

Wy beleven een vreemden tijdt: Wanneer ons volck (dat met reden noch konde genomen ende beschadicht werden) van de *Spaensche*, onze vyandter Zee, wert verschoont ende onbekommert gelaten: dat noemtmen bedroch.

Wat naem zal men 't dan geven als ons volck van de *Franche*, onze vrienden, werdt midden in haer Landt ende Steden met voeten geschopt, langhs de straten gheslept, in de Riviere gheworpen, ende op ongehoorde wijze het gelt uyt haer beurze (ende alsharten-bloedt) af-getaxeert ende af-geparft, gelijk nu zoo onlanghs tot *Nantes*, ende elders in Vranckrijck, is geschiet.

C A S S.

Vnus inter procellas humanas constitutus est portus, quem si homines semel perdit a voluntate praternavigent, necessum est in undosis iurgis semper errare.

F I N I S.

